

JAN GÓRECKI
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Warszawa

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNEJ W SZTOKHOLMIE

(Jordbrukets Utredningsinstitut)

Wśród licznych kontaktów naukowych Katedry Ekonomiki i Organizacji Gospodarstw Rolniczych SGGW z instytutami naukowymi zagranicą, jednym z aktywniejszych jest kontakt z Instytutem Ekonomiki Rolnej w Sztokholmie. W ciągu ostatnich lat kilku pracowników Katedry odwiedzało wspomniany Instytut. Również u nas gościliśmy kierownika jednego z działów tego Instytutu fil. lic. Ake Sambergsa.

W roku ubiegłym i bieżącym podczas 9-miesięcznego pobytu w Szwecji miałem również okazję zapoznać się bliżej z organizacją oraz tematyką naukowo-badawczą tegoż Instytutu.

Jordbrukets Utredningsinstitut powstał w roku 1950 z inicjatywy dwóch największych organizacji rolniczych: Szwedzkiego Związku Spółdzielni Rolniczych (*Sveriges dantbruksförbund*) oraz Krajowego Związku Rolników (*Riksförbundet dandsbyggdens Folk*). Działalność Instytutu jest finansowana przez wspomniane Organizacje przy czym SLF pokrywa $\frac{2}{3}$ kosztów, a RLF $\frac{1}{3}$. Instytut został powołany jako organ do badań naukowych i prognozy dla szwedzkiego rolnictwa. Fakt powyższy sprawia, że program badawczy Instytutu jak i jego działalność bieżąca jest bliska praktycznym potrzebom rolnictwa. Instytut ma własne kierownictwo naukowe i organizacyjne z dyrektorem agr. lic. Svenem Holmströmem na czele. Obok tego Instytut posiada Radę Naukową, w skład której wchodzi przedstawiciele organizacji finansujących działalność oraz profesorowie z innych instytutów. Z drugiej strony dyrektor bądź inni pracownicy Instytutu biorą stały udział w charakterze ekspertów w kilku komitetach bądź zarządach istniejących przy Ministerstwie Rolnictwa, Finansów i Królewskim Kierownictwie dla Badań Ekonomicznych w Rolnictwie. W ten sposób kierownictwo Instytutu może informować władze o wynikach prowadzonych badań, jak również uzyskuje informacje o sytuacji gospodarczej i społecznej w rolnictwie. Wreszcie pracownicy Instytutu występują w roli ekspertów, w oparciu o aktualne badania Instytutu mają wpływ na kierunki zmian bądź tendencje w polityce rolnej.

Opisany wyżej związek Instytutu z organizacjami gospodarczo-zawodowymi z jednej strony, a władzami kierowniczymi z drugiej jest korzystny obopólnie, a dla niego samego jest podstawą ustalania planu tematyki naukowo-badawczej. Tym bardziej, że instytuty tego typu (poza uczelniane) mają obowiązek dostarczania w większym stopniu aktualnych wyników badań niż pracy nad metodami badań.

Organizacja Instytutu

Instytut zatrudnia 35 pracowników, z czego połowa posiada wykształcenie wyższe. W ogólnej liczbie pracowników — 18 osób to pracownicy naukowcy — kierownicy działów i ich asystenci, zaś pozostałe 17 osób to personel inżynieryjno-techniczny i techniczny. Kwalifikacje tego personelu są wysokie. Dzięki wysokiej liczbie pracowników inżynieryjno-technicznych, techniczna strona badań opracowywana jest szybko, a pracownicy naukowcy mogą zajmować się prawie wyłącznie merytoryczną stroną tematu i jego końcowym opracowaniem.

Instytut składa się z pięciu oddziałów, z których każdy ma w zasadzie określony kierunek badań.

Oddział I — pracuje głównie nad zagadnieniami zmian w strukturze ludności oraz gospodarstw. Jest to jeden z największych tematów badawczych instytutu. Badanie to przeprowadzono za pomocą ankiety w 8500 gospodarstwach powtarzanej w latach 1951, 1956 i 1961. Kierownikiem oddziału jest fil. lic. Ake Sambergs.

Oddział II — zajmuje się obliczaniem kosztów produkcji, ogólną kalkulacją, obliczaniem indeksów oraz innymi badaniami mającymi na celu ogólną ocenę ekonomiki szwedzkiego rolnictwa. Oddział ten współpracuje z międzynarodowymi organizacjami w zakresie statystyki cen i opłaty za pracę w rolnictwie. Kieruje nim agr. Ingvar Lindström.

Oddział III — tematy badań tego oddziału obejmują organizację gospodarstw, a w tym głównie badanie efektywności poszczególnych gałęzi produkcji (mleko, mięso, owce, drób). W dziale tym opracowywane są również projekty urzędzeniowe dla gospodarstw współpracujących z Instytutem oraz dla gospodarstw wzorcowych w ramach współpracy z Towarzystwem Rolniczym. Kierownik tego działu dr Ulf Renborg pracuje nad metodą programowania liniowego i jej zastosowaniem w organizacji gospodarstw.

Oddział IV — opracowywane są w nim zagadnienia socjalne i finansowe rolnictwa. Głównymi zagadnieniami badań są: kredyt, finansowanie, ubezpieczenia, emerytury. Wyniki badań w zakresie tych tematów odgrywają ważną rolę w rozwoju polityki socjalnej państwa. Pracą tego oddziału kieruje fil. lic. Ake Sambergs.

Oddział V — pod kierunkiem lic. Göran von Malmborg zajmuje się ekonomiką gospodarki leśnej, a w tym głównie prywatnych lasów chłopskich.

Zakres tematyki badawczej Instytutu jest więc dość szeroki, wiele w niej miejsca i to we wszystkich kierunkach badań zajmują badania dotyczące prognozy. W ten sposób prace Instytutu mają wpływ na bieżącą politykę w zakresie agrarnym i ogólno-gospodarczym.

Naturalnie działalność badawcza instytutu wymaga odpowiednich materiałów źródłowych. Instytut w zasadzie nie ma gospodarstw, które systematycznie dostarczałyby mu materiałów rachunkowych. Przy opracowywaniu poszczególnych tematów materiały takie otrzymuje z odpowiednich organizacji zawodowych, spółdzielczych bądź państwowych. Przy badaniach masowych Instytut korzysta z danych Centralnego Biura Statystyki lub pomocy w zbieraniu materiałów z gminnych oddziałów RLF (Krajowy Związek Rolników).

W Instytucie w miarę możliwości i potrzeb wykonywane są też badania zlecane i finansowane przez zainteresowane związki bądź branżowe organizacje rolnicze. W sumie więc tematyka badawcza Instytutu jest wynikiem inicjatywy pracowników Instytutu orientujących się dobrze w aktualnych problemach rolnictwa, jak i potrzeb organizacji rolniczych, które swe dalsze kierunki działania chcą opierać na wynikach badań naukowych w poszczególnych dziedzinach.

Ten interesujący przykład ścisłej współpracy nauki z praktyką jest dość rzadko spotykany w innych krajach. Fakt ten sprawia, że większość wyników badań jest bezpośrednio wykorzystywana przez praktykę. Sądzimy, że przykład takiej współpracy jest wart przemyślenia i u nas.

Ogłaszanie wyników badań

Zakończone tematy wyników badań Instytutu w większości są ogłaszane drukiem w specjalnym wydawnictwie Instytutu (*Meddelande fran Jordbrukets Utredningsinstitut*), bądź w formie powielonej. Prace Instytutu są wydawane w nakładzie 1200 egzemplarzy i sprzedawane głównie zainteresowanym organizacjom gospodarczym i zawodowym. Streszczenia prac podawane są w języku angielskim.

W czasie 10-letniej działalności Instytutu opublikowano 105 prac, a więc średnio około dziesięciu w każdym roku. Każda z prac stanowi analizę jakiegoś istotnego zagadnienia w rolnictwie. W każdym roku wydawane jest również sprawozdanie dotyczące organizacji Instytutu i wyników pracy.